

Handläggare
Anna Kindstrand Larsson
Telefon: 08-50825206

Till
Socialnämnden
2023-12-12

Remiss av Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/1227

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat betänkandet av utredningen Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40) för besvarande.

Utredningen består av olika tre deluppdrag att ta ställning till.

Det första handlar om att ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagomålsmekanism. Det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen möjliggör prövning hos FN:s Barnrättskommitté av påstådda rättighetskränkningar mot enskilda barn, grupper av barn eller deras representanter. Det ger barn möjlighet att få sina klagomål prövade om nationella rättsmedel har uttömts. Protokollet utgör den yttersta garanten för individuella prövningar av påstådda rättighetskränkningar. Med tanke på att barnkonventionen är svensk lag sedan 2020 men ratificerades för över 30 år sedan, anser utredningen att ratificering av det tredje tilläggsprotokollet är en logisk och rimlig utveckling för att fortsatt genomföra barnkonventionen och främja dess genomslag i Sverige. Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att fördelarna med att Sverige ratificerar tredje tilläggsprotokollet överväger de problem som kan uppstå för barnet vid exempelvis långa handläggningstider hos Barnrättskommittén. En ratificering skulle kunna bidra till att kunskapen och kompetensen på sikt stärks hos svenska myndigheter och domstolar beträffande tolkningen och den praktiska tillämpningen av barnkonventionen.

Det andra deluppdraget är att föreslå åtgärder som säkerställer barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen i svensk lagstiftning. Utredningen har kartlagt barns reella möjligheter att, själva eller genom företrädare, få en upplevd rättighetskränkning enligt barnkonventionen prövad i svensk domstol eller av förvaltningsmyndighet. Utredningen har framför allt fokuserat på situationer av processuell karaktär som exempelvis avsaknad av talerätt och partsställning och beslut som inte kan överklagas. En rad förslag på justeringar har därefter lämnats, bland annat förslag som förbättrar möjligheterna för barn att få rättsliga företrädare när vårdnadshavaren inte tillvaratar barnets intressen. Utredningen lämnar vidare flera förslag med syfte att förbättra barns tillgång till information och tillgängliga, barnanpassade förfaranden. Förvaltningen delar utredningens uppfattning om det finns delar i svensk lagstiftning som behöver ändras för att säkerställa barns klagorätt. Förvaltningen delar inte utredningens bedömning att de föreslagna åtgärderna i svensk lagstiftning inte skulle medföra några ökade kostnader för kommunerna.

Det sista deluppdraget är att se över möjligheterna att staten bidrar till att etablera barnombud inom civilsamhällesorganisationer. Utredningen föreslår att staten stödjer en nationell etablering av barnrättsbyråer med oberoende barnombud inom civilsamhällesorganisationer. Dessa byråer skulle utgöra en stödfunktion för barn i utsatta situationer men utan befogenheter att fatta beslut eller företräda barnet rättsligt. Istället skulle barnombudets huvuduppgift vara att lyssna på barnet, stödja barnet att uttrycka sina åsikter inför myndighetsbeslut, och ge information om regler och rättigheter. Förvaltningen delar utredningens bild att förstärkningsåtgärder behövs för att garantera att barn som befinner sig i utsatta situationer får sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda. Trots att civilsamhällets aktörer är betydelsefulla lyfter förvaltningen aspekten om det vore mer effektivt att förstärka socialtjänsten istället för att skapa parallella verksamheter för att hantera de identifierade problemen. Förvaltningen betonar behovet av att noggrant utvärdera och överväga olika alternativ för att hantera de brister som utredningen lyfter fram.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 28 april 2022 att uppdra åt en särskild utredare att ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) om en individuell klagomålsmekanism, analysera konsekvenserna av en eventuell ratificering och, om en ratificering föreslås, lämna eventuella författningsförslag som behövs för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt protokollet och som möjliggör en ratificering. Utredaren fick också i uppdrag

att se över vissa andra frågor med anknytning till barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:30) till socialnämnden för besvarande. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Södermalm stadsdelsnämnd.

Ärendet

Utredningens uppdrag om barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen består av tre deluppdrag:

- att ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagomålsmekanism,
- att föreslå åtgärder som säkerställer barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen i svensk lagstiftning samt
- att se över möjligheterna att staten bidrar till att etablera barnombud inom civilsamhällesorganisationer.

Tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen

Sammanfattningsvis anser utredningen att Sverige bör ratificera tredje tilläggsprotokollet och att detta kan stärka genomförandet av barnkonventionen och öka kunskapen om dess tolkning och tillämpning i Sverige.

Tilläggsprotokollet ger möjlighet för enskilda barn, grupper av barn eller deras representanter att få en prövning hos FN:s Barnrättskommittén av påstådda rättighetskränkningar. I barnkonventionen finns inga bestämmelser om rättsmedel eller upprättelse vid överträdelser av konventionen. Enligt tilläggsprotokollet ska i första hand klagomål hanteras nationellt. Ett klagomål ska därför inte tas upp till prövning om inte alla nationella rättsmedel har uttömts. Detta krav gäller dock inte när tillämpningen av rättsmedlen dröjer oskäligt länge eller inte väntas ge tillräcklig upprättelse. På så sätt blir tilläggsprotokollet den yttersta garanten för att barn, i det enskilda fallet, får en prövning av en påstådd rättighetskränkning.

En farhåga som utredningen tar upp är att det finns en risk att skapa orealistiska förväntningar och förhoppningar hos det enskilda barnet och dess anhöriga, om att prövningen av klagomålet och särskilt dess utgång, ska få direkt betydelse för barnet. Eftersom kommitténs utlåtanden inte är juridiskt bindande utan är att likställa med rekommendationer, finns inga sådana garantier. Att barnrättskommittén har mycket långa handläggningstiderna tas

också upp som ett problem. Att vänta i flera år på ett utlåtande från kommittén kan upplevas som mycket påfrestande för ett barn. Om klagomålet dessutom handlar om exempelvis ett ärende om utvisning av ett barn kommer barnet, om utvisningsbeslutet inhiberas under handläggningen i barnrättskommittén, att få leva i ovisshet om han eller hon ska utvisas under mycket lång tid.

En majoritet av EU-länderna har anslutit sig till tredje tilläggsprotokollet. I Danmark och Finland trädde tilläggsprotokollet i kraft 2016 och barnrättskommittén har sedan dess prövat fjorton respektive sju individuella klagomål för deras räkning. Utredningens bedömning är att det kommer att framställas mellan 10 och 20 klagomål per år mot Sverige efter ett ikraftträdande och att det huvudsakligen kommer att handla om migrationsärenden.

Utredningen framhåller att en prövning av klagomål i barnrättskommittén kan synliggöra hur barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll kan tolkas i enskilda ärenden. Detta skulle kunna bidra till att kunskapen och kompetensen stärks på sikt hos svenska myndigheter och domstolar beträffande tolkningen och den praktiska tillämpningen av barnkonventionen. Barnkonventionen ratificerades av Sverige för drygt 30 år sedan och är sedan 2020 svensk lag. Utredningen menar att en ratificering av tredje tilläggsprotokollet kan betraktas som en logisk och rimlig utveckling för att fortsatt genomföra barnkonventionen och främja dess genomslag i Sverige. En ratificering av tredje tilläggsprotokollet förutsätter inga ändringar av svensk lag men då ärendet är av större vikt ska det godkännas av riksdagen.

Förslag till ändringar i nuvarande svensk lagstiftning som rör socialtjänsten

Utredningen kartlägger barns möjligheter att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen i svensk lagstiftning och identifierar situationer där det finns brister och begränsningar. Några av dessa ärenden handlar om frågor som inte kan underställas en oberoende prövning, ärenden där barn saknar talerätt eller partsställning, samt svårigheter för barn att utkräva sina rättigheter när vårdnadshavaren inte tillvaratar deras intressen. Särskilt uppmärksammas en grupp barn som har svårt att utkräva sina rättigheter, nämligen de som utsätts för rättighetskränkningar av sina vårdnadshavare eller befinner sig i konfliktfyllda situationer mellan vårdnadshavare, barn och samhällsaktörer.

Förslag till ändringar i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU

Utredningen föreslår att rätten till offentligt biträde ska stärkas för barn i ärenden och mål enligt LVU. Detta gäller både för barn under

och över 15 år. Målet är att förtydliga barns partsställning och underlätta socialnämndens och domstolens utredningsskyldighet. Särskilt nämns mål och ärenden som handlar om begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort samt vid och inför en överklagan av beslut om särskilda befogenheter på Statens institutionsstyrelsens särskilda ungdomshem (enligt 42 § LVU). Vid placeringsbeslut enligt LVU ska offentligt biträde utses även under ärendets handläggning i socialnämnden. Förändringen innebär att rätten till offentligt biträde finns tidigare i processen, innan ett mål har anhängiggjorts domstol. Det lyfts fram att placeringsbeslut kan ha avgörande betydelse för ett barns liv och det är viktigt att barnet ges möjlighet att påverka, komma till tals och eventuellt överklaga sådana beslut.

Utredningen tar upp att både Justitieombudsmannen (JO) och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har betonat vikten av att behovet av offentligt biträde anmäls tidigt i processen. Trots detta förekommer det att biträde förordnas först under domstolsprocessen. För att tydliggöra socialnämndens skyldighet föreslås en ändring i lagen där det klart anges att socialnämnden ansvarar för att snabbt anmäla behovet av eller överlämna ansökan om offentligt biträde för barnet.

Placering av barn enligt SoL kräver ett formellt beslut

Trots att placeringar sker formellt med stöd av SoL, finns ingen specifik bestämmelse som reglerar att det ska fattas ett formellt beslut om barnets vistelse eller placering. Detta skiljer sig från LVU (§11). Utredningen föreslår att SoL kompletteras för att tydliggöra att socialnämnden ska fatta formella beslut om placeringar och omplaceringar av barn, och att dessa beslut ska vara överklagbara.

Offentligt biträde för barn vid placering enligt SoL

Frivilliga placeringar av barn utanför det egna hemmet innebär att placeringen kräver samtycke från barnets vårdnadshavare. Först om barnet är över 15 år krävs det att även barnet samtycker till placeringen. Detta innebär att barn under 15 år kan placeras i familjehem eller på ett hem för vård eller boende (HVB) även om de själva aktivt motsätter sig detta. Till skillnad från vid vård enligt LVU saknar barnen helt möjligheter att överklaga beslut eller på annat sätt påverka sin egen situation. Det saknas i dag möjlighet att förordna en separat ställföreträdare för barn i ärenden och mål om placeringar enligt SoL. Det innebär att barn under 15 år, även vid fall av svåra intressemotsättningar eller där vårdnadshavaren inte förmår se till barnets intresse, inte kan förordnas en företrädare som agerar i vårdnadshavarens ställe utifrån barnets intresse.

Utredningen föreslår därför att det införs en möjlighet att förordna ett offentligt biträde, som även är ställföreträdare, för barn i ärenden och mål om placeringar enligt SoL. Barn som inte har fyllt 15 år

föreslås i dessa situationer ges en rätt att själva föra sin talan och jämte vårdnadshavaren ge sitt samtycke till en placering.

Särskilt om information och delaktighet

Utredningens förslår en förändring som innebär att den som är yngre än 15 år bör, istället för kan, ges möjlighet att höras i domstol, om han eller hon vill det och inte kan antas ta skada av att höras. Det framhålls att barns deltagande i domstol ska anpassas efter barnets individuella förutsättningar, behov och önskemål.

Vidare förslår utredningen att information till barn ska anpassas till barnets ålder och andra individuella förutsättningar. Den som ger informationen ska i den utsträckning det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått den lämnade informationen. Detta förslås förtydligas i SoL, LVU, lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och utlänningsförordningen (2006:97).

Vad gäller frågan om barns rättsliga ställning och representation i vårdnadsfall lämnas inga förslag i utredningen utan frågan föreslås utredas vidare.

Barnombud inom civilsamhällesorganisationer

Utredningen förslår att staten ska finansiera samt stödja etableringen av barnrättsbyråer med oberoende barnombud inom civilsamhällesorganisationer. Utredningen betonar behovet av en ny stödfunktion för barn, som inte tar över ansvar från kommuner eller andra myndigheter men som kompletterar dessa genom att vara ett kontinuerligt och oberoende stöd för barn i utsatta situationer. Stödfunktionen förslås inte ha befogenheter att fatta beslut eller företräda barn rättsligt utan fungera som stöd och röst för barn som saknar tillräckligt stöd från vårdnadshavare eller andra vuxna.

Barnombudets övergripande uppgift skulle vara att lyssna på det enskilda barnet och stödja barnet att uttrycka sina åsikter i beslut, bedömningar och processer hos myndigheter.

Barnombudet skulle ge information om regler, hur ärenden handläggs, barnets rättigheter, och kunna konkretisera hur dessa rättigheter kan utkrävas. Barnombudet skulle kunna lotsa barnet i att få nödvändigt stöd, delta på möten med myndigheter, och ta kontakt med myndigheter om barnet önskar. Barnombudet skulle samarbeta och ha dialog med vårdnadshavare om barnet vill det. Samtycke från vårdnadshavare skulle sökas vid behov. De barn som intervjuas i utredningen beskriver att de önskar någon som finns vid deras sida, någon som ger dem information, säkerställer att deras rättigheter respekteras och att myndigheterna följer lagar och regler.

De oberoende barnombuden skulle ha ett brett uppdrag som omfattar alla samhällssektorer och olika områden i ett barns liv. I och med att barnombudet inte skulle ha befogenhet att företräda barnet rättsligt skulle de vid behov istället kunna hjälpa barnet att ansöka om ett offentligt biträde. Förslaget är att alla barn upp till 18 år kan erbjudas detta stöd och om det finns skäl även efter 18-årsdagen, men då endast under en begränsad period.

Utredningen tar upp att en viktig poäng med att placera denna stödfunktion inom civilsamhällesorganisationer är att säkerställa oberoende och överbrygga eventuella misstroendeförhållande mellan barn och myndigheter. Barnombudet kan som oberoende aktör stötta barnet utan hinder av myndighetsstrukturer och agera som en brygga mellan barn och myndighet. Dessutom framhålls att en oberoende aktör kan framföra kritik på ett konstruktivt sätt och bidra till utvecklingen av offentlig verksamhet.

Förslaget innebär att staten finansierar, reglerar och bidrar på andra sätt till utvecklingen av dessa barnrättsbyråer. Målet är att på sikt ha byråer med oberoende barnombud i varje län, och det föreslås att etableringen ska ske stegvis genom en försöksverksamhet. Etableringen av barnrättsbyråer föreslås starta första halvåret 2025.

Ärendets beredning

Remissvaret har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2023-12-06. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 2023-12-07.

Konsekvenser för barn

I betänkande SoU 2023:40 har utredningen lyssnat in barns åsikter och erfarenheter genom ett samarbete med de ideella föreningarna Barnrättsbyrån, Maskrosbarn och Riksförbundet Attention. Intervjuer har skett både enskilt och i grupp. De förslag som lämnas i betänkandet syftar till att bidra till förbättrade möjligheter för barn att få sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda samt ökade möjligheter till upprättelse vid rättighetskränkningar

I detta remissvar har hänsyn tagits till barns rättigheter och de röster som framkommit i utredningen. Grundprinciperna i Barnkonventionen, särskilt artikel 3 och 12, har varit vägledande. Den ena handlar om att förverkliga barnets bästa, den andra anger tillvägagångssättet för att lyssna till barnets eller barnens åsikter och beakta dem i alla frågor som rör barnet, inklusive bedömningen av barnets bästa.

Jämställdhetsanalys

Målet för jämställdhetspolitiken är att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Utredningens förslag tar sikte på barns rättigheter i allmänhet och gör ingen skillnad på rättigheter för flickor och pojkar. En förbättrad möjlighet för barn att få sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda samt ökade möjligheter till upprättelse vid rättighetskränkningar bedöms gynna både flickor och pojkar och vara av stor relevans oavsett könstillhörighet. Samtidigt bör påpekas att olika rapporter visar att det i stor utsträckning är fler flickor än pojkar i samhällsvård som far illa. De förslag som utredningen lämnar om stärkt rätt för de mest utsatta barnen som är föremål för åtgärder inom ramen för LVU eller placering enligt SoL är ur det perspektivet en jämställdhetsfråga som särskilt kan förbättra situationen för flickor i samhällsvård.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att fördelarna med att Sverige ratificerar tredje tilläggsprotokollet överväger de problem som kan uppstå vid exempelvis långa handläggningstider hos Barnrättskommittén. Förvaltningen ställer sig bakom utredningens syn på detta som en yttersta garant för att barn i Sverige kan få en prövning av en påstådd rättighetskränkning. En ratificering skulle också kunna bidra till att kunskapen och kompetensen på sikt stärks hos svenska myndigheter och domstolar beträffande tolkningen och den praktiska tillämpningen av barnkonventionen. Detta kan stärka myndigheternas trovärdighet samt för socialtjänsten ge ytterligare vägledning i dess barnrättsbaserade arbetssätt.

Förslag till ändringar i nuvarande svensk lagstiftning som rör socialtjänsten

Att värna barns rättssäkerhet, att barnet görs delaktigt och får det stöd och skydd han eller hon behöver och har rätt till är ett kärnuppdrag för socialtjänsten. Förvaltningen delar utredningens uppfattning om det finns delar i svensk lagstiftning som behöver ändras för att säkerställa barns klagorätt när barn riskerar få sina rättigheter enligt barnkonventionen kränkta. Förvaltningen ställer sig bakom förslagen till ändringar i LVU som innebär att rätten till offentligt biträde stärks och utökas för barn i ärenden och mål enligt denna lagstiftning. Förvaltningen ser positivt på förslaget att barns rätt till delaktighet och information förtydligas i lagstiftningen. Här vill förvaltningen framhålla att kompetens och möjligheter till anpassningar utifrån det enskilda barnet är avgörande för att intentionerna ska uppnås. För att förslaget i praktiken ska kunna genomföras kommer det att krävas tid och resurser från socialtjänsten. Förvaltningen saknar estimerade kostnader för kommunerna avseende personalresurser för den utökade administrationen, för implementeringen av nya arbetssätt samt för

den utbildning som de angivna förslagen kommer att kräva för att förverkligas.

Förvaltningen delar utredningens syn att det finns behov av att stärka rättssäkerheten för barn under 15 år som är placerade enligt SoL. Viktigt att uppmärksamma i detta sammanhang är att barn som placeras utanför hemmet med stöd av SoL, det vill säga med samtycke, många gånger kan ha upplevt lika allvarliga missförhållanden i hemmet som barn som blir föremål för tvångsvård. Förvaltningen stödjer förslagen om att SoL kompletteras för att tydliggöra att formella beslut ska fattas om placeringar och omplaceringar av barn, samt att det införs en möjlighet att förordna ett offentligt biträde för barn i ärenden och mål om placeringar enligt SoL. Förvaltningen bedömer att detta kommer att stärka utsatta barns rättssäkerhet. Viktigt att ta i beaktande är att även om lagförslaget innehåller välkomna förändringar kommer dessa att innebära en ökad arbetsbelastning för socialsekreterarna. Med ökade möjligheter för barn att initiera ärenden och överklaga beslut kommer det krävas ytterligare resurser för att möta de nya kraven och säkerställa barnens rättigheter. Förvaltningen delar inte utredningens bedömning att de föreslagna åtgärderna i svensk lagstiftning inte skulle medföra några ökade kostnader för kommunerna. Förändringarna skulle medföra att mer arbetstid skulle gå åt för handläggning och administration. Det är viktigt att det inte läggs på mer arbetsuppgifter utan att det finns reella möjligheter för socialsekreterarna att leva upp till de nya kraven. Resurser kommer även behövas för utbildning och anpassning av rutiner och processer utifrån de krav den föreslagna lagstiftningen ställer.

Vad gäller att beslut ska fattas om placering och omplacering ställer förvaltningen sig frågande till varför det inte gäller även placeringar enligt LSS. En placering och kanske framförallt en omplacering utanför det egna hemmet, i en bostad med särskild service eller i ett familjehem, är ett stort ingrepp i det enskilda barnets liv även när det gäller frivilliga placeringar enligt LSS.

När det gäller frågan om barns rättsliga ställning och representation i vårdnads mål välkomnar förvaltningen förslaget att frågan behöver utredas vidare. Samtidigt beklagar förvaltningen att inga konkreta förslag kunnat lämnas i frågan inom ramen för denna utredning. Trots ett förstärkt barnperspektiv inom kommunens familjerätter i samband med lagändring 2021 är det fortfarande framförallt föräldrarnas röster som kommer fram i domstol. Om barns ställning i rättsprocessen stärks kan fokus skiftas från föräldrarna till barnets perspektiv också inom familjerätten.

samhället för att garantera att barn som befinner sig i utsatta situationer får sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda. Detta gäller särskilt för den mycket utsatta gruppen barn som saknar stöd från vårdnadshavare eller andra vuxna. Förvaltningen delar utredningens syn att införandet av oberoende barnombud skulle kunna bli en positiv kraft. Ett fristående barnombud skulle kunna ha en roll att stötta barnet inom flera olika behovsområden där det finns flera olika myndigheter och aktörer inblandade och på så sätt bidra till att hålla ihop stödbehovet. För att säkerställa att resurserna tilldelas där det får störst positiv effekt för barnen anser förvaltningen att det finns flera viktiga överväganden som behöver göras.

Följande centrala utgångspunkter anser förvaltningen att det är viktigt att ha med sig vid fortsatta resonemang och ställningstagande i denna fråga. I barnkonventionen framgår det att barnets bästa alltid ska beaktas i åtgärder som berör barn. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser enligt SoL eller LVU ska barnets bästa vara avgörande. Här går lagstiftningen som styr socialtjänstens arbete ett steg längre än barnkonventionen när det gäller att se till barns rättigheter. Detta förtydligas och stärks ytterligare i lagstiftningen om de förändringarna i SoL och LVU som utredningen föreslår genomförs. Den sociala barn- och ungdomsvårdens uppgift är alltid att verka för barnets bästa. Det står helt klart att det alltid är socialtjänstens uppgift att ge stöd och skydd till utsatta barn. Detta inkluderar att ge barnen information och återkoppling, låta dem komma till tals och att deras åsikter får betydelse i förhållande till deras ålder och mognad. För alla barn som är placerade ska det enligt 6 kap. 7 c § SoL finnas en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakten med barnet. I Socialstyrelsens handbok för socialtjänsten (Placerade barn och unga, Socialstyrelsen 2020) beskrivs att denna roll framförallt innebär att handla i barnets intressen. En tät, kontinuerlig och förtroendefull kontakt, med andra ord, en god relation, mellan barnet och socialsekreteraren krävs för att genomföra och säkerställa detta.

De barn som intervjuats i rapporten har alla varit i stort behov av samhällets stöttning och hjälp men har i många fall känt sig svikna och utlämnade. Något som alla lyfter som mycket viktigt är ett bra bemötande, att känna sig lyssnad på och bli sedd utifrån vem en är och vad en har för individuella behov. Flera barn som intervjuats beskriver att de har haft svårt att nå sin socialsekreterare och att de ständigt får nya socialsekreterare. Barnen beskriver ett behov av att ha någon person de kan lita på och som kan stötta dem i kontakten med myndigheterna. Barnen vill försäkra sig om att deras röst hörs, att information som berör dem delas med dem direkt och på ett förståeligt sätt samt att de får kunskap om sina egna rättigheter.

Den sociala barn- och ungdomsvården har varit hårt belastad de senaste åren och även haft svårigheter att rekrytera och behålla personal. En del av de problem som beskrivs av barnen skulle kunna bero på denna situation inom socialtjänsten. Att då skapa en ny struktur som parallellt delvis ska utföra det socialsekreterarna är ämnade att göra är inte nödvändigtvis den bästa lösningen. En annan väg skulle kunna vara att resurserna i stället satsas på att förstärka den sociala barn- och ungdomsvården och på så sätt öka socialsekreterarnas förutsättningar att alltid arbeta barnrättsbaserat och få mer tid för varje enskilt barn. Förvaltningen anser inte att det tydligt framgår i utredningen om detta övervägande har utretts.

Förvaltningen instämmer i det utredningen framhåller gällande att civilsamhällets aktörer har en viktig roll, inte minst då de kan nå målgrupper som är svårare för socialtjänsten att nå och då kan få en viktig roll som brobyggare. Flera organisationer inom civilsamhället gör idag ett bra och viktigt arbete för många utsatta barn. Förvaltningen har förståelse för att det finns barn som uttrycker behov av att få sammanhållet stöd från en fristående oberoende part som inte är socialtjänsten. Det är ändå centralt att utreda och överväga om det skulle få större effekt för att komma till rätta med de problem som utredningen visat genom att istället satsa på att stärka socialtjänsten. Detta som ett alternativ till att nationellt bygga upp parallella verksamheter som delvis ska göra samma sak som i grunden är socialtjänstens uppdrag. Förvaltningen ser också en risk för att funktionen barnombud signalerar att socialtjänsten är en motpart, där den enskilde behöver ett externt ombud, och inte som en myndighet som finns till för att ge stöd, hjälp och skydd till de som befinner sig i en utsatt situation och som behöver samhällets stöd och hjälp.

Om det beslutas att barnombud ska etableras inom civilsamhället vill förvaltningen framhålla vikten av tydligt kravställande, uppföljning och kontroll av verksamheterna. Det är även viktigt med tydliga krav gällande barnombudens kompetens, lämplighet samt krav på utdrag ur belastningsregistret. Ett framgångsrikt arbete i rollen som barnombud skulle kräva god kännedom om socialtjänstens uppdrag och förutsättningar. Förvaltningen hyser också viss oro för att en ökad efterfrågan på erfarna socionomer på arbetsmarknaden skulle kunna bidra till ytterligare utmaningar vid rekrytering inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård till nackdel för de som behöver socialtjänstens stöd och hjälp.

Förvaltningen anser precis som framkommer i utredningen att det är viktigt att barnets rätt till anpassad information stärks.

Socialtjänsten behöver generellt satsa på att bli mer tillgänglig i synnerhet för barn. Den kommande omställningen till nya SoL förväntas bidra till en lättillgänglig socialtjänst, som inkluderar

förenklade kontaktvägar in till socialtjänsten, fler digitala kommunikationsmedel, att socialtjänsten befinner sig ute på olika arenor i samhället där barn dagligdags befinner sig och skapa tillit genom personlig kontakt. Förvaltningen instämmer också i att det på många håll finns ett behov av att utveckla socialtjänstens verksamheter vad gäller att ta emot synpunkter och klagomål från barn. Det behövs tydliga rutiner och anpassningar till barns förutsättningar så att barn får kunskap om sin möjlighet att framföra synpunkter eller klagomål. Maktobalansen mellan barn och vuxna behöver särskilt beaktas i detta arbete. Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag att länsstyrelsen får i uppdrag att stötta kommunerna i detta utvecklingsarbete. Förvaltningen vill uppmärksamma att detta inte endast kommer kräva resurser inom länsstyrelsen utan även lokalt inom socialtjänsten vilket inte har beaktats i denna utredning.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss av Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-12-04
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-12-04